

فرا تحلیل مطالعات اعتیاد اینترنتی در ایران

دکتر یاسر رستگار^{۱*}، حمزه کهورستانی^۲

۱- استادیار جامعه‌شناسی و عضو هیات علمی دانشگاه هرمزگان، بندرعباس، ایران

۲- کارشناسی ارشد پژوهش علوم اجتماعی، دانشگاه هرمزگان، بندرعباس، ایران

چکیده

اعتیاد به اینترنت، به عنوان یک پدیده نامطلوب اجتماعی، آسیب‌های متعددی از جمله روانی، جسمانی، خانوادگی، و تحصیلی به فرد وارد می‌کند. صاحب‌نظران متعددی در این حوزه به ایراد نظر پرداخته‌اند و همچنین پژوهش‌های مختلفی در این حوزه انجام شده است. در این مقاله ضمن مروری کوتاه بر آراء مذکور با استفاده از مرور سیستماتیک، پژوهش‌های صورت گرفته در حوزه اعتیاد اینترنتی فراتحلیل گردید. برای دستیابی به این منظور، ۱۵ مقاله علمی-پژوهشی از طریق جستجوی واژ (اعتیاد اینترنتی)، (آسیب‌شناسی اینترنتی) و (وابستگی اینترنتی) در پایگاه‌های علمی علوم انسانی به خصوص در مجلات ایرانی (magiran) شناسایی شدند. جامعه آماری تحقیق، مقالات معتبر علمی هستند که در سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۶ با موضوع اعتیاد اینترنتی منتشر شدند. نتایج نشان داد که بیشتر از ۸۰ درصد پژوهش‌های اعتیاد اینترنتی بین سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۶ انجام شده است و همچنین ۲۰ درصد تحقیقات انجام شده دارای چارچوب نظری بودند. در سطح متغیرهای زمینه‌ای موثر بر اعتیاد اینترنتی، متغیرهای تحصیلات، جنسیت، با ۲۶/۶ درصد دو متغیر تاثیر گذار بودند و متغیرهای اجتماعی موثر بر اعتیاد اینترنتی، اعتماد اجتماعی، انزوای اجتماعی، نیاز به احساس آزادی، تازگی و جذابیت، ارضا نیازها هستند.

کلمات کلیدی: اعتیاد، اعتیاد اینترنتی، رسانه، فراتحلیل، ایران

۱. بیان مسئله

امروزه ما در دنیایی زندگی می‌کنیم که به شدت تحت تأثیر قابلیت‌های جهان مجازی و اینترنت قرار دارد. این قابلیت‌ها، توانایی ارتباطی وسیع‌تری را نسبت به گذشته و در همه‌ی ابعاد و جنبه‌های مورد نیاز زندگی برای ما فراهم می‌کنند (عبداللهی، ۱۳۸۶: ۱۹۸). رشد چشمگیر استفاده از اینترنت در اکثر امور، بارز و قابل توجه است. وسعت و گستردگی اینترنت به گونه‌ای است که برای هر کسی، اطلاعات لازم را می‌تواند فراهم سازد. با توجه به حجم گسترده اطلاعات موجود در اینترنت در زمینه‌های مختلف، اعم از مطالب علمی، فرهنگی، سیاسی، هنری، اجتماعی و غیره، چگونگی استفاده از این مطالب می‌تواند آن را به ابزاری مثبت یا منفی تبدیل کند؛ به عبارت دیگر، استفاده از اینترنت ممکن است وجوه متفاوت و متضادی داشته باشد. امروزه می‌توان تحقیقات علمی، دریافت اخبار، ارسال نامه، ثبت نام، امور مرتبط با بانکداری، دانلود فیلم و موسیقی و غیره را به واسطه اینترنت انجام داد. به این ترتیب، در زمان و هزینه صرفه جویی شده و افراد می‌توانند به امور دیگر بپردازند؛ اما این فناوری همیشه مفید نبوده و با وجود امتیازها و قابلیت‌های فراوان، مشکلاتی

* Corresponding author
Email: yaser.rastegar62@gmail.com